

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

Факультет гуманітарних наук

Кафедра літературознавства

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ:

Українське літературне бароко

Другий магістерський рівень

1. Нормативні навчальні дисципліни та практика

1.1. Нормативні навчальні дисципліни

ВИКЛАДАЧ:

Юрій Андрійович Ісіченко (архієпископ Ігор), доктор філологічних наук, професор.

E-mail: aiisichenko@ukma.edu.ua

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 4 кредити ECTS

Заняття в аудиторії: 42 год.

Самостійна робота слухачів курсу: 78 год.

Форма підсумкового оцінювання: екзамен.

АНОТАЦІЯ

В межах курсу відбувається систематизація знань про літературне життя в Україні в епоху Бароко (XVII-XVIII ст.) та входження в драматичну історію формування й засвоєння національною наукою концепції стилю бароко. Крізь призму літературних текстів здійснюється проникнення в суспільну й культурну атмосферу, в стиль життя епохи Бароко та відкривається роль цієї епохи в становленні новочасної української ідентичності. Розширюються виміри інтертекстуального підходу до творів XIX-XXI ст. та корегується уявлення про динаміку присутності українського літературного дискурсу в загальноєвропейському контексті.

МЕТА І ЗАВДАННЯ

Метою курсу є усвідомлення структуротворчої ролі барокового стилю в літературній історії України та виявлення основних парадигм системи жанрів, що функціонувала протягом XVII-XVIII ст. Простежуючи зміну характеру книжника та його реалізації в словесному дискурсі,

розкривається динаміка становлення новочасної антропологічної моделі та її ментальних вимірів.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- характеристика стилю бароко та його впливу на українську національну культуру;
- визначення напрямків та етапів еволюції жанрово-стильової системи українського письменства;
- розкриття зв'язків літературного життя із суспільним і загальнокультурним контекстом;
- знайомство з ключовими постатями літературного життя та знаковими текстами.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
ПРН-7: Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства в контексті світової та української філософсько-естетичної думки, зокрема доби Бароко.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та дискусії на семінарських заняттях.	Поточний контроль. Екзамен.
ПРН-8. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) у взаємодії з історією українського літературного бароко.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та дискусії на семінарських заняттях.	Поточний контроль. Екзамен.
ПРН-9. Виявляти, збирати, систематизувати й аналізувати й інтерпретувати факти, тексти, явища, пов'язані з стилем Бароко в українській культурі.	Лекційні заняття. Написання контрольних робіт і есею.	Поточний контроль. Есей.
ПРН-10. Здійснювати науковий аналіз барокових творів, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та дискусії на семінарських заняттях. Написання контрольних робіт і есею.	Поточний контроль. Есей. Екзамен.

на підставі самостійно опрацьованих даних.		
ПРН-11. Дотримуватися правил академічної доброчесності.	Індивідуальні відповіді та дискусії на семінарських заняттях. Написання контрольних робіт і есею.	Поточний контроль. Есей.
ПРН-12. Доступно й аргументовано пояснювати сутність літературознавчих явищ і проблем барокового контексту як фахівцям, так і широкому загалу.	Індивідуальні відповіді та дискусії на семінарських заняттях.	Поточний контроль.
ПРН-13. Створювати та редагувати тексти різних стилів і жанрів.	Контрольні роботи. Есей.	Поточний контроль. Есей.
ПРН-14. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу літературного матеріалу курсу.	Написання есею.	Есей.

ЗМІСТ КУРСУ

Вступне слово

Епоха Бароко залишила в українській культурній традиції низку елементів, які в ХХ ст. стали ототожнюватися з національним стилем. Текстовий корпус цієї епохи й сформовані в її перебігу тенденції багато в чому визначили напрямок художніх пошуків у ХІХ-ХХ ст., особливо відчутні в літературі українського романтизму й модернізму. Окремі твори («Життя святих» Дмитрія Туптала, колядки та побожні пісні з «Богогласника») зберігали свою креативну присутність у читацькому репертуарі до останнього часу. Наукова ж інтерпретація епохи Бароко зосередила в собі широкий спектр світоглядних протистоянь і методологічних дискусій, що робить її вдячним об'єктом літературознавчих студій, вельми перспективним для формування власного фахового підходу до дослідження літературного тексту.

З огляду на це в курсі передбачається сполучати презентацію ключових проблем літературного життя епохи Бароко в їхньому зв'язку з суспільно-культурним контекстом та поглиблене прочитання ключових текстів, що включає впровадження в наукові дискусії довкола цих текстів і формування особистої позиції в дискусіях. Виконання контрольних робіт і написання есею виводить рецепцію тексту в особистісний вимір і допомагає позбутися штучних бар'єрів у сприйнятті ранньомодерних творів.

Тематичний план

№ з/п	Теми лекційних занять	Кількість годин
Лекція 1	XVII-XVIII ст. в історичній моделі українського літературознавства. Стиль бароко й епоха Бароко. Етимологія назви. Естетика стилю бароко. Хронологічні межі епохи: сучасна періодизація. Суспільно-культурні виміри епохи: Контрреформація, її релігійність, сарматизм, шкільна культура.	2 год.
Лекція 2	Наукові дискусії про бароко в XIX-XX ст. Бароко – альтернатива Ренесансу (Якуб Буркгардт, Корнеліус Гурліт, Генріх Вельфлін). Бароко – мистецтво Контрреформації (Вернер Вайсбах, Бенедетто Кроче). Слов'янське бароко (Андре Андял, Чеслав Гернас, Олександр Морозов, Дмитро Лихачов). Українське бароко (Дмитро Чижевський, Іван Іваньо, Дмитро Наливайко).	2 год.
Лекція 3	Полемічний пролог епохи Бароко. Релігійність Контрреформації. Будівничі Берестейської унії: о. Петро Скарга Т.І., митрополит Іпатій Потій, митрополит Йосиф Велямин Рутський. Творчий шлях Мелетія Смотрицького.	2 год.
Лекція 4	Ідентичність і вселенськість у вимірах полемічного дискурсу київського (києво-чернігівського) богослов'я. Полемічний діалог Лева Кревзи й Захарії Копистенського («Обропа једносі сєrkієwnej» Льва Кревзи та «Παλιωδία» Захарії Копистенського). Полемічна творчість кола свт. Петра Могили (Митрополит Петро Могила. «Perspektywa» Касіяна Саковича та «Λίθος» Євсевія Пиміна). Чернігівське полемічне коло: Лазар Баранович, Іоаникій Галятовський. Полемічні твори Димитрія Туптала й Стефана Яворського.	2 год.
Лекція 5	Поетика та риторика як засіб самоусвідомлення барокового письменства. Місце поетики та риторики в структурі шкільної освіти ранньомодерної доби. Збережені курси поетики та риторики. Античні джерела. Вплив «Ratio Studiorum». Зв'язок теорії з літературною практикою. Вчення про тропи, стилі. Курйозний вірш. Шкільна драма. Катехитичні тексти. «Катехизис» свт. Петра Могили (1645).	2 год.
Лекція 6	Риторична культура барокового красномовства. Раннє барокове проповідництво. Учительні Євангелія. Риторика в системі освіти XVII-XVIII ст. Лазар Баранович як проповідник.	2 год.

	Творчість Іоанікія Галятовського. Проповіді Антонія Радивилівського. «Мир с Богом чоловіку» (1659) о. Інокентія Гізеля. «Народовіщаніє» (1756). Проза Григорія Сковороди.	
Лекція 7	Символічний світ агіографічного тексту. Кодифікація барокового благочестя. Канонізаційні процеси XVII-XVIII ст. Барокові редакції Києво-Печерського патерика. Життя новопроставлених святих. Збірки богородичних оповідань. «Книги житій святих» свт. Димитрія Туптала	2 год.
Лекція 8	Особа і час у вимірах барокової історичної прози. Міф як форма історичного самоусвідомлення нації. Відродження літописання в 20-40-х рр. XVII ст. (Густинський літопис, Львівський літопис, Острозький літопис). «Кройніка» Феодосія Сафоновича. «Синопис» (1674). «Козацькі літописи» (літопис Самовидця, літопис Самійла Величка, літопис Григорія Граб'янки). «Історія Русів».	2 год.
Лекція 9	Паломництво – явище, культура, текст. Метафора дороги в кодї християнської культури. Феномен паломництва в життєвій перспективі барокового книжника. «Діаріуш» Афанасія Филиповича. Автобіографія Іллі Турчиновського. «Мандри» Василя Григоровича-Барського. Життєва дорога прп. Паїсія Величковського.	2 год.
Лекція 10	Панегірики. «Візерунок цнот Єлисея Плетенецького» Олександра Митури. «Вірші на жалосний погреб гетьмана Сагайдачного» Касіяна Саковича. «Еухарістїрюв» Софронія Почаського. Твори Івана Орновського. Панегірики Пилипа Орлика. Феофан Прокопович як поет.	2 год.
Лекція 11	Метафізична поезія. Ліричний складник естетики бароко. Церковні коляди. Збірка «Богогласник». «Сад божественних пісень» Григорія Сковороди. Медитативна лірика.	2 год.
Лекція 12	Емблематична поезія. Поетичний епос Емблема в просторі барокового дискурсу. Геральдичні вірші. Творчість Климентія Зіновієва. Поезія Івана Величковського. Збірка Кирила Транквіліона-Ставровецького «Перло многоцінне». «Лямент о пригоді нещасной мешчан острозьких». Історичні вірші про Хмельниччину. Поетична спадщина архієпископа Лазаря Барановича. Поезія свт.Іоана Максимовича, Івана Некрашевича.	2 год.

Лекція 13	Гумористична поезія. Бурлескно-травестійна поезія. Різдвяні та великодні вірші-орації. Гумористичні віршовані оповідання. Сатирична поезія.	2 год.
Лекція 14	Шкільний театр. Обрядові витоки літературної драми. Декламації. Діялоги («Розмишляє о муці Христа Спасителя нашого» Іоанікія Волковича, «Разговор Великороссии с Малороссиєю» Семена Дівовича). Містерія. Різдвяні та великодні містерії. «Слово про збурення пекла». Міраклъ. Мораліте («Милість Божа», «Воскресіння мертвих» Георгія Кониського).	2 год.
Теми семінарських занять		
Семінарське 1	Дмитро Чижевський – дослідник українського бароко. Становлення Чижевського як літературознавця. Дослідження про Григорія Сковороду. «Український літературний барок» (1942). Лекційні курси й «Нарис історії української літератури» (1956). Статті з «Енциклопедії українознавства». Модель бароко в концепції Дмитра Чижевського. <u>Література</u> Валявко Ірина. <i>Інтелектуальна біографія Дмитра Чижевського: Спроба наукової ретроспективи</i> [В кн.:] Чижевський Дмитро. Філософські твори: У 4 т. К.: Смолоскип, 2005. Т. 1. С. XI-XXX. Вінценз Анджей. <i>Дмитро Чижевський</i> [В кн.:] Чижевський Дмитро. Українське літературне бароко: Вибр. праці з давньої л-ри. К.: Обереги, 2003. С. 534-543. Мишанич Олекса. <i>Дмитро Чижевський – історик давньої української літератури // Чижевський Дмитро. Українське літературне бароко: Вибр. праці з давньої л-ри.</i> К.: Обереги, 2003. С. 7-17. Феденко Панас. <i>Дмитро Чижевський (4 квітня 1894 – 18 квітня 1977)</i> [В кн.:] Чижевський Дмитро. Українське літературне бароко: Вибр. праці з давньої л-ри. К.: Обереги, 2003. С. 495-533. Чижевський Дмитро. <i>Історія української літератури: Від початків до доби реалізму.</i> Нью Йорк: Українська Вільна Академія наук у США, 1956. 511 с. Чижевський Дмитро. <i>Українське літературне бароко: Вибр. праці з давньої л-ри.</i> К.: Обереги, 2003. 576 с. Чижевський Дмитро. <i>Український літературний барок: Нариси.</i> Прага: Вид. Укр. іст.-філолог. т-ва в Празі, 1941. Ч. 1. 72 с.	2 год.

Семінарське 2	«Палінодія» Захарії Копистенського. «Оборона церковної єдності» Лева Кревзи (1617) та нові тенденції полемічного діалогу. Загадки написання та оприлюднення «Палінодії». Відомості про автора. Жанр і композиція. Особливості звернення до патристичної спадщини. Історичний та історико-церковний наратив у «Палінодії». Поетична мова та риторика «Палінодії». <u>Література</u> Голубев С.Т. <i>Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники</i>. К., 1883. Т.1. 1147 с.; К., 1898. Т.2. 1047 с. Завитневич В.З. <i>«Палинодия» Захарии Копыстенского и ее место в истории западнорусской полемики XVI и XVII вв.</i> Варшава, 1883. 492 с. Захария Копыстенский. <i>Палинодия или Книга обороны каволической святой восточней церкви</i> [В кн.:] Русская историческая библиотека. СПб., 1878. Т. 4. - Стлб. 313-1200. Поплавська Н. М. <i>Полемісти. Риторика. Переконування (Українська полемічно-публіцистична проза кінця XVI – поч. XVII ст.). Монографія.</i> Тернопіль : ТНПУ, 2007. 379 с. Бібліограф. : с. 345–378.	2 год.
Семінарське 3	Іоанікій Галятовський у риторичній теорії та практиці. Києво-Могилянська колегія в житті Іоанікія Галятовського. Відомості про риторичну культуру Києва пер. пол. XVII ст. Полемічна творчість Іоанікія Галятовського. «Ключ розуміння» (1659) і його перевидання. «Наука албо способ зложеня казаня». Біда Константин. <i>Іоанікій Галятовський і його «Ключь Разумѣнія»</i>. Рим, 1975. СІV; 528 с. Іоанікій Галятовський. <i>Ключ розуміння</i>: Підгот. до вид. І.П. Чепіга. К.: Наук. думка, 1985. 446 с. Сумцов Н. Ф. <i>Иоанникий Галятовский. К истории южнорусской литературы XVII в.</i> [В кн.:] Киевская старина. 1884. - Т. 8. Янв. - С. 1-20; Февр. С. 183-204; Март. С. 371-390; Апр. С. 565-588. Яковенко Наталя. <i>У пошуках Нового неба: Життя і тексти Йоанікія Галятовського.</i> - К. : Laurus, 2016. — 604 с.	2 год.
Семінарське 4	«Історія русів» і культура романтизму. Проблема авторства й часу написання «Історії русів». Модель історії. Феномен барокового сарматизму. Публіцистичність тексту. Система персонажів. Вплив на харківських романтиків, на	2 год.

	Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша. Література: Когут Зенон. <i>Коріння ідентичности: Студії з ранньомодерної та модерної історії України</i>. К.: Критика, 2004. 351 с. Когут Зенон. <i>Російський централізм і українська автономія: Ліквідація Гетьманщини, 1760– 1830</i>. К.: Основи, 1996. 317 с. Мишанич Ярослав. <i>«Історія Русів»: Історіографія, проблематика, поетика</i>. К.: Обереги, 1999. 240 с.	
Семінарське 5	«Странствованія» Василя Григоровича-Барського Художній простір і його виміри. Поетика дороги. Географія подорожей Григоровича-Барського. Система етнокультурних стереотипів і персонажі «Странствованій». <u>Література</u> Білоус Петро. <i>Творчість В. Григоровича-Барського</i>. К.: Наук. думка, 1985. 246 с.	2 год.
Семінарське 6	«Сад божественних пісень» Григорія Сковороди. Історія написання збірки. Символіка саду. Біблія і віршові тексти. Жанрові характеристики віршів. Поетична мова й строфічна будова віршів. <u>Література</u> Ісіченко Ігор, архієп. <i>Сакральний простір «Саду божественних пісень» Григорія Сковороди</i> [В журн.:] Слово і час. 2013. № 1 (625). Січень. С. 52-63. Махновець Леонід. <i>Григорій Сковорода: Біографія</i>. К.: Наук. думка, 1972. 253 с. Мишанич О.В. <i>Григорій Сковорода і усна народна творчість</i>. К.: Наук. думка, 1976. - 150 с. Софронова Л.А. <i>Три мира Григорія Сковороды</i>. М.: Индрик, 2002. 464 с. Ушкалов Леонід. <i>Українське барокове богомислення: Сім етюдів про Григорія Сковороду</i>. Харків: Акта, 2001. 221 с.	2 год.
Семінарське 7	Мандровані дяки. «Мандровані дяки» як соціокультурний феномен. Пізнє бароко й Просвітительство. Фольклорно-літературні взаємини в українській культурі XVIII ст. «Мандровані дяки» в системі	2 год.

	побутування літератури пізнього Бароко. Сатира й гумор у віршуванні XVIII ст. <u>Література</u> Мишанич О.В. <i>Українська література другої половини XVIII ст. і усна народна творчість</i>. К.: Наук. думка, 1980. 341 с. Нога Г.М. <i>Звичаї тієї з давніх школярів бували...: (Український святковий бурлеск XVII-XVIII ст.)</i>. — К.: СтилоС, 2001. — 188 с.	

Форми та методи контролю

Поточний контроль знань відбувається під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня засвоєння студентами окремих тем навчальної програми, а також виконання ними конкретних завдань. Формами поточного контролю з дисципліни «Українське літературне бароко» є опитування, дискусії щодо прочитаних текстів і досліджень, контрольна робота. Поточний контроль передбачає оцінювання кожного виду робіт, зазначених в «Умовах визначення навчального рейтингу», та відбувається відповідно до чітко визначених критеріїв, поданих нижче.

Підсумковий контроль з дисципліни передбачає написання екзаменаційної роботи за питаннями з екзаменаційних білетів.

Питання до екзамену

1. Стиль бароко й епоха Бароко.
2. Поетика як засіб самоусвідомлення барокового письменства.
3. Риторика як засіб самоусвідомлення барокового письменства.
4. Позитивістська модель бароко.
5. Соціологічна модель бароко.
6. Модель стилю бароко Дмитра Чижевського.
7. Сучасна періодизація епохи Бароко.
8. Якуб Буркгардт – дослідник бароко.
9. Корнеліус Гурліт – дослідник бароко.
10. Генріх Вельфлін – дослідник бароко.
11. Бароко – мистецтво Контрреформації.
12. Бароко в світовій славістиці ХХ ст.
13. Бароко в російському радянському літературознавстві.
14. Бароко в українському радянському літературознавстві.
15. Релігійність Контрреформації.
16. Будівничі Берестейської унії: о. Петро Скарга Т.І., митрополит Іпатій Потій, митрополит Йосиф Велямин Рутський.
17. Творчий шлях Мелетія Смотрицького.
18. «Θρήνος» Мелетія Смотрицького.

19. Полемічний діалог Лева Кревзи й Захарії Копистенського.
20. «Παλινόδια» Захарії Копистенського.
21. Полемічна творчість кола свт. Петра Могили.
22. Чернігівське полемічне коло: єпископ Лазар Баранович, о. Іоаникій Галятовський.
23. Раннє барокове проповідництво.
24. Учительні Євангелія.
25. Риторика в системі освіти XVII-XVIII ст.
26. Єпископ Лазар Баранович як проповідник.
27. Творчість о. Іоаникія Галятовського.
28. Проповіді о. Антонія Радивиловського.
29. Катехитичні тексти.
30. О. Інокентій Гізель.
31. Філософські трактати, притчі та «Байки Харківські» Григорія Сковороди.
32. Барокові редакції Києво-Печерського патерика.
33. Життя новопрославлених святих.
34. Збірки богородичних оповідань.
35. «Книги житій святих» свт. Димитрія Туптала.
36. Міф як форма історичного самоусвідомлення нації.
37. Відродження літописання в 20-40-х рр. XVII ст. (Густинський літопис, «Кройніка» Феодосія Сафоновича, Львівський літопис, Острозький літопис).
38. «Σινόψις» (1674).
39. Літопис Самовидця.
40. Літопис Самійла Величка.
41. Літопис Григорія Граб'янки.
42. «Історія Русів».
43. Метафора дороги в коді християнської культури.
44. Феномен паломництва в життєвій перспективі барокового книжника.
45. «Мандри» Василя Григоровича-Барського.
46. «Візерунок цнот Єлисея Плетенецького» Олександра Митури.
47. «Вірші на жалосний погреб гетьмана Сагайдачного» Касіяна Саковича.
48. «Ευχαριστήριόν» Софронія Почаського.
49. Твори Івана Орновського.
50. Панегірики Пилипа Орлика.
51. Феофан Прокопович як поет.
52. Емблема в просторі барокового дискурсу.
53. Геральдичні вірші.
54. Творчість Климентія Зіновієва.

55. Поезія Івана Величковського.
56. Збірка Кирила Транквіліона-Ставровецького «Перло многоцінне».
57. «Лямент о пригоді нещасной мешчан острозьких».
58. Історичні вірші про Хмельниччину.
59. Поетична спадщина єпископа Лазаря Барановича.
60. Поезія свт. Іоана Максимовича.
61. Ліричний складник естетики бароко.
62. Збірка «Богогласник».
63. «Сад божественних пісень» Григорія Сковороди.
64. Медитативна лірика XVIII ст.
65. «Мандровані дяки» як соціокультурний феномен.
66. Бурлескно-трагедійна поезія.
67. Різдвяні та великодні вірші-орації.
68. Творча спадщина Івана Некрашевича.
69. «Плач київських монахів».
70. «Доказательства Хама Данилея Кукси потомственні».
71. «Плач дворянина».
72. «Сатира на слобожан».
73. Обрядові витоки літературної драми.
74. Барокові декламації.
75. Діялог «Розмишляне о муці Христа Спасителя нашого» Іоанікія Волковича.
76. «Разговор Великороссии с Малороссиєю» Семена Дівовича.
77. Містерія як літературний жанр.
78. Різдвяні та великодні містерії.
79. «Слово про збурення пекла».
80. Міраклъ як літературний жанр.
81. «Володимир» Феофана Прокоповича.
82. Мораліте як літературний жанр.
83. «Милість Божа».
84. «Воскресіння мертвих» Георгія Кониського.
85. Церковні коляди.
86. Вірша «Отець Негребецький».
87. Вірша «Марко Пекельний».
88. Вірша про Кирика.
89. Барокові інтермедії.
90. Вертепна драма.

1. Іпатій Потій – організатор і захисник Берестейської унії.
2. Життєва драма Мелетія Смотрицького.
3. Загадки трактату «Літос».
4. Іоанікій Галятовський і світ ісламу.
5. Українські полемісти в царстві Петра I.
6. Євангельські сюжети в інтерпретації барокових проповідників.
7. «Душохват». Йосафат Кунцевич як життєвий герой.
8. Почаївський монастир у літературному масиві українського бароко.
9. Петро Могила й Іван Мазепа: два типи барокового меценатства.
10. Генеза козацтва в бароковій ретроспективі.
11. Батальні сцени в козацьких літописах.
12. Втілення сарматського ідеалу в героях панегіриків.
13. Світ символів Григорія Сковороди.
14. Барокова культура живого слова та риторика «Історії русів».
15. «Мати Руського краю». Богородиця в бароковій поезії.
16. Драматургічна техніка української барокової містерії.
17. Поезія побуту в художньому світі Климентія Зіновієва.
18. Як Чернігів перетворився на центр літературного життя Гетьманщини.
19. Концепт у поетичній мові Лазаря Барановича.
20. Аксиологія барокової драми-мораліте.
21. Карнавал – ключ до художньої мови бурлескно-травестійної поезії доби Бароко.
22. Соціальні виміри сатиричної поезії XVIII ст.

Вимоги до оформлення есеїв

Структура роботи:

- Вступ: обґрунтування вибору теми й матеріалу дослідження, мета й завдання есею, об'єкт, предмет, матеріал дослідження.
- Опис спостережень над текстами.
- Висновки: узагальнення наслідків дослідження.
- Список використаних джерел.

Технічні вимоги: шрифт Times New Roman 14 кегль, інтервал 1,5, без відступів, інтервал між абзацами.

Електронну версію есею надсилати на адресу: aiisichenko@ukma.edu.ua

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Форми оцінювання	Кількість	Максимум за 1	Разом
Активна участь у семінарі	7	3	21
Контрольна робота за темою семінару	7	3	21
Написання есею на визначену тему	1	18	18
Екзаменаційна робота	1	40	40
Разом:			100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності студента за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання
Робота на семінарському занятті	3	Студент правильно відповідає на поставлені питання, бере участь у дискусії, ставить змістовні запитання, висловлює аргументовані зауваження.
	2	Студент правильно, але неповно відповідає на поставлене питання, ставить запитання, але не висловлює аргументованих зауважень та/або не бере участі у дискусії.
	1	Студент неправильно відповідає на поставлене питання, ставить запитання, але не висловлює аргументованих зауважень, не бере участі у дискусії.
	0	Пасивна участь у семінарі.
Контрольна робота	3	Студент повно й вичерпно відповів на поставлене питання, демонструє розуміння проблематики, методики виконання завдання, знання норм української літературної мови; виклад є логічним, точним.
	2	Студент правильно, але неповно відповів на поставлене

		питання, демонструє розуміння проблематики, методики виконання завдання, знання норм української літературної мови; виклад є логічним, точним.
	1	Студент припустився помилок при відповіді, виявив недостатнє розуміння проблеми, припустився порушення норм української літературної мови, є стилістичні вади.
	0	Завдання не виконане або містить плагіат.
Есей	18-15	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє творчий підхід, знання особливостей літературного процесу, володіння методологією літературознавчого аналізу, виклад є логічним, точним. Роботу оформлено відповідно до вимог.
	14-9	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє творчий підхід, знання особливостей літературного процесу, виклад є логічним, роботу оформлено відповідно до вимог, однак є невеликі хиби, непереконливо інтерпретуються літературні події та обрані тексти, є стилістичні вади.
	8-1	Роботу виконано і подано вчасно. Автор демонструє поверхову обізнаність з матеріалом, однак у роботі не дотримано всіх вимог, є значна кількість помилок різного характеру, бракує логічності викладу.
	0	Завдання не виконане у визначений термін або містить плагіат.
Екзаменаційна робота	40-31	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє творчий підхід, знання особливостей стилю бароко, розуміння механізмів літературного процесу. Відповіді на питання правильні й вичерпні.
	30-20	Роботу виконано і подано вчасно; автор демонструє достатню обізнаність з матеріалом, однак є значна кількість помилок. Відповіді на питання неповні.
	20-1	Роботу виконано і подано вчасно. Автор не демонструє достатньої обізнаності з матеріалом, у роботі не дотримано низки вимог, є значна кількість помилок різного характеру, бракує логічності викладу.
	0	Завдання не виконане у визначений термін або містить плагіат.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	

91 – 100	Відмінно	Зараховано	A (відмінно)
81 – 90	Добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70	Задовільно		D (задовільно)
60 – 65			E (достатньо)
30 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (неприйнятно – з обов'язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до екзамену) складає 30 балів. **У разі отримання оцінки «неприйнятно»** (нижче 29 балів) студент зобов'язаний повторно вивчити дисципліну. У разі отримання оцінки «незадовільно» студент має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії студент може обрати повторне вивчення дисципліни.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про Академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року)

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/cat_view/1-dokumenty-naukma/12-normatyvna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iakosti-osvitnoi-diialnosti-ta-iakosti-vyshchoi-osvity/71-normatyvni-dokumenty

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Видання текстів

Величко Самійло. *Літонис* / Пер. з кн.укр. Валерія Шевчука. Київ: Дніпро, 1991. Т.1-2.

Величковський Іван. *Твори*. Київ: Наук. думка, 1972. 191 с.

- Величковський Іван. *Повне зібрання творів. Дзигар цілий і напівдзигарик*. Київ : Дніпро, 2004. 192 с.
- Гаятовський Іоаникій. *Ключ розуміння*. Київ: Наук. думка, 1985. 445 с.
- Грабянка Григорій. *Літопис* / Пер. зі староукр. Київ: Т-во «Знання», 1992. 192 с.
- Григорович-Барський Василь. *Мандри по святих місцях Сходу з 1723 по 1747 рік* / Пер., післямова, примітки Петра Білоуса; Передм. О. Субтельного. Київ: Основи, 2000. 768 с.
- Давній український гумор і сатира*: Упор. Л.Є.Махновець. Київ: Держлітвидав України, 1959. 496 с.
- Дмитро Туптало. *Життя святих: Четві Мінеї*. У 12 т. Львів: Свічадо, 2005-2014. Т. 1-12.
- Збірник козацьких літописів*: Густинський, Самійла Величка, Грабянки. Київ : Дніпро, 2006. 976 с.
- Історія русів* / Пер. з рос. Івана Драча. Київ: Рад. письменник, 1991. 318 с.
- Климентій Зіновійв. *Вірші. Приповіді посполиті*. Київ: Наук. думка, 1971. 390 с.
- Літопис Самовидця*. - К.: Наук. думка, 1971. - 207 с.
- Сильвестр Косов. *Патерик*: Упор., пер. прот. Юрія Мицика. Київ, 2007. 156 с.
- Сінкевич Наталя. *«Патерикон» Сильвестра Косова: переклад та дослідження пам'ятки*. Київ: Вид. Олег Філюк, 2014. 712 с.
- Сковорода Григорій. *Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи*. Київ: Наук. думка, 1983. 542 с.
- Сковорода Григорій. *Повна академічна збірка творів* / За ред. проф. Леоніда Ушкалова. Харків: Майдан, 2010. 1400 с.
- Сковорода Григорій. *Повне зібрання творів*: У 2 т. Київ: Наук. думка, 1973. Т. 1-2.
- Транквіліон Ставровецький Кирило. *Учительне Євангеліє*: Пер. Б. Криса, Д. Сироїд, Т. Трофименко. Львів: Свічадо, 2014. 680 с.
- Українська література XVII ст.*: Упор. В.І.Крекотень. Київ: Наук. думка, 1987. 605 с.
- Українська література XVIII ст.*: Упор. О.В.Мишанич. Київ: Наук. думка, 1983. 694 с.
- Українська поезія: Кінець XVI – початок XVII ст.* / Упорядники В. П. Колосова, В. І. Крекотень. Київ: Наук. думка. 1978. 431 с.
- Українська поезія XVII століття (перша половина)*: Упор. Василь Яременко. Київ: Рад. письменник, 1988. 360 с.
- Українська поезія: Середина XVII ст.* / Упор. В.І. Крекотень, М.М. Сулима. Київ: Наук. думка, 1992. 680 с.
- Українські гуманісти епохи Відродження*. Київ: Наукова думка; Основи, 1995. Ч.1-2.
- Українські інтермедії XVII-XVIII ст.*: Пам'ятки давньої української літератури / АН УРСР; Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка / М.К. Гудзій (вступ.ст.і відп.ред.), Л.Є. Махновець (підгот.). Київ : Видавництво АН УРСР, 1960. 239с.

Хрестоматія давньої української літератури (до кінця XVIII ст.) / Упор. О.І.Білецький. 3-є вид. Київ: Рад. школа, 1967. 783 с.

Підручники

Білоус П. В. *Історія української літератури XI-XVIII ст.* : Навч. посібник. Київ : Вид. центр «Академія», 2009. – 424 с.

Возняк Михайло. *Історія української літератури: У 2 кн.* - Львів, 1992-1994. Кн.1-2.

Ігор Ісіченко, архієпископ. *Історія української літератури : Епоха Бароко (XVII-XVIII ст.)*. Львів; Київ; Харків: Святогорець, 2011. 568 с.

Чижевський Дмитро. *Історія української літератури: Від початків до доби реалізму*. Нью Йорк: Українська Вільна Академія наук у США, 1956. 511 с.

Основна література

Бабич Сергій. *Творчість Мелетія Смотрицького в контексті раннього українського бароко*. Львів: Свічадо, 2009. 180 с.

Бахтин М. М. *Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса*. 2-е изд. М.: Худож. лит., 1990. 543 с.

Біда Константин. *Іоанікій Галятовський і його «Ключь Разумѣнія»*. Рим, 1975. СІV; 528 с.

Білоус Петро. *Паломницький жанр в історії української літератури*. Житомир, 1997. 160 с.

Вельфлін Генрих. *Ренессанс и барокко: Исследование сущности и становления стиля барокко в Италии* /Пер. с нем. Е.Г.Лундберга. СПб.: Азбука-классика, 2004. 288 с.

Гнатюк Олександра. *Українська духовна бароккова пісня*. Варшава; Київ, 1994. 188 с.

Довга Лариса. *Система цінностей в українській культурі XVII століття: на прикладі теоретичної спадщини Інокентія Гізеля*. Київ; Львів: Свічадо, 2012. 344 с.

Жуковський А. *Петро Могила й питання єдності церков*. Київ: Мистецтво, 1997. 304 с.

Завитневич В.З. *«Палинодия» Захарии Копыстенского и ее место в истории западнорусской полемики XVI и XVII вв.* Варшава, 1883. 492 с.

Ісіченко Ігор, архієп. *Війна барокових метафор. «Камінь» Петра Могили проти «підзорної труби» Касіяна Саковича*. Харків: Акта, 2017. 348 с.

Ігор Ісіченко, архієп. *Києво-Печерський патерик у літературному процесі кінця XVI – початку XVIII ст. в Україні*. 2-є вид. Харків: Акта, 2015. 248 с.

Крекотень В.І. *Оповідання Антонія Радивиловського: З історії української новелістики*. Київ: Наук. думка, 1983. 408 с.

Маслов С.И. *Кирилл Транквилион-Ставровецкий и его литературная деятельность*. Київ: Наук. думка, 1984. 246 с.

- Маслюк В.П. *Латиномовні поетики і риторики XVII – першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні*. Київ: Наук. думка, 1983. 234 с.
- Матушек О. *Проповіді Лазаря Барановича в дискурсі українського бароко: Монографія*. Харків: Майдан, 2013. 360 с.
- Махновець Леонід. *Григорій Сковорода: Біографія*. Київ: Наук. думка, 1972. 253 с.
- Медведик Юрій. *Українська духовна пісня XVII-XVIII століть*. Львів: Вид-во УКУ, 2006. 324 с.
- Мишанич Ярослав. *«Історія Русів»: Історіографія, проблематика, поетика*. Київ: Обереги, 1999. 240 с.
- Нога Г.М. *Звичаї тієї з давніх школярів бували...: Український святковий бурлеск XVII –XVIII століть*. Київ: Стилос, 2001. 189 с.
- Плохій Сергій. *Наливайкова віра: Козацтво та релігія в ранньомодерній Україні: Пер. з англ.* Київ: Критика, 2005. 496 с.
- Сінкевич Наталія. *«Патерикон» Сильвестра Косова: переклад та дослідження пам'ятки*. Київ: Видавець Олег Філюк, 2014. 712 с.
- Соловій Мелетій, ЧСВВ. *Мелетій Смотрицький як письменник*. Рим; Торонто, 1977. Т.1. 275 с.; 1978. Т.2. 450 с.
- Софронова Л.А. *Старинный украинский театр*. Москва: РОССПЭН, 1996. 352 с. Укр. переклад: Софронова Л. А. *Старовинний український театр / Переклад з рос.* Львів, 2004. 336 с.
- Софронова Л.А. *Три мира Григория Сковороды*. Москва: Индрик, 2002. 464 с.
- Сулима Микола. *Українська драматургія XVII-XVIII ст.* Київ: ПЦ «Фоліант»; ВД «Стилос», 2005. 368 с.
- Ткачук Руслан. *Творчість митрополита Іпатія Потія та полемічна література на межі XVI – початку XVII ст. Джерела. Риторика. Діалог*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. 240 с.
- Трофимук Мирослав. *Поетика епохи Мазени: Монографія*. Львів: Сполом, 2009. 224 с.
- Українське бароко: Кер. проекту Дмитро Наливайко; наук. ред. Леонід Ушкалов*. Харків: Акта, 2004. Т. 1. 635 с.; Т. 2. 411 с.
- Українське літературне барокко: Зб. наук. праць / Відп. ред. О.В. Мишанич*. Київ: Наук. думка, 1987. 301 с.
- Ушкалов Леонід. *Українське барокове богومислення: Сім етюдів про Григорія Сковороду*. Харків: Акта, 2001. 221 с.
- Чижевський Дмитро. *Українське літературне бароко: Вибр. праці з давньої л-ри*. Київ: Обереги, 2003. 576 с.
- Шляпкин И.А. *Святой Димитрий Ростовский и его время (1651-1709 гг.)*. Санкт-Петербург, 1891.459 с.

Щурат Василь. *Из студій над почаївським «Богогласником»: Квестії авторства і часу постання деяких пісень*. Львів, 1908. 48 с.

Яковенко Наталя. *У пошуках Нового неба: Життя і тексти Йоаникія Галятовського*. - Київ : Laurus, 2016. 604 с.

Frick David A. *Meletij Smotryc'kyj*. Cambridge ; Massachusetts : Harvard University Press, 1995. 395 p.

Lewin Paulina. *Ukrainian Drama and Theater in the Seventeenth and Eighteenth Centuries*. Edmonton: CIUS, 2008. xxxiv; 218 p.

Łużny Ryszard. *Pisarze kręgu Akademii Kijowsko-Mohylańskiej a literatura polska*. Kraków, 1966. 169 s.

Radyszewski Rostysław. *Polskojęzyczna poezja ukraińska od końca XVI do początku XVIII wieku*. Część I. Kraków : Wyd. Oddziału PAN, 1996. 282 s.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Архив Юго-Западной России, издаваемый временной комиссией для разбора древних актов... : [В 37 т.]. Киев, 1859-1914. URL: <http://elib.shpl.ru/ru/nodes/1793-arhiv-yugo-zapadnoy-rossii-izdavaemyy-vremennoy-komissiiy-dlya-razbora-drevnih-aktov-v-37-t-kiiev-1859-1914> (Дата звернення: 27.12.2020).

Григорій Сковорода: Повна збірка творів. URL: <http://www.skovoroda.org.ua/home> (Дата звернення: 27.12.2020).

Diasporiana: Електронна бібліотека. Проект зі збереження інтелектуальної спадщини української діаспори. URL: <http://diasporiana.org.ua> (Дата звернення : 27.12.2020).

Життя і творчість Григорія Савича Сковороди. URL: <http://scovoroda.info/> (Дата звернення 26.01.2017).

Ізборник. URL: <http://litopys.org.ua/> (Дата звернення: 27.12.2020).

Киевская старина – Київська минушина: Всі журнали. URL: <http://iht.univ.kiev.ua/library/kievskaya-starina/all-volumes> (Дата звернення: 27.12.2020).

Русская историческая библиотека, издаваемая Археографической комиссией. URL: <http://www.runivers.ru/lib/book7652/> (Дата звернення: 27.12.2020). Памятники полемической литературы: тт. 4, 7, 19.

Франко Іван. Зібрання творів у п'ятдесяти томах. URL: <http://www.bookva.org/books/1940> (Дата звернення: 27.12.2020).